

Yayın ilkeleri, izinler ve abonelik hakkında ayrıntılı bilgi:

E-mail: bilgi@uidergisi.com

Web: www.uidergisi.com

KİTAP İNCELEMESİ

Cemil OKTAY, Modern Toplumlarda Savaş ve Barış

Özden Selcen SARI

Arş. Gör. & Doktora Öğrencisi, Galatasaray
Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Bu makalenin tüm hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Önceden yazılı izin alınmadan hiç bir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

Aksi belirtilmediği sürece *Uluslararası İlişkiler*'de yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

Modern Toplumlarda Savaş ve Barış

Cemil OKTAY

İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, 166 sayfa.

Hazırlayan: Özden Selcen SARI*

Siyaset Bilimi ve Osmanlı tarihi üzerinde uzmanlaşmış ve halen Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanı olan Prof. Dr. Cemil Oktay'ın bu kitabı kendisinin son eseri olmakla beraber savaş ve barış konuları üzerine yazdığı ilk kitaptır. Hâlâ vermekte olduğu Modern Toplumlarda Savaş ve Barış doktora dersi notlarından ve doktora öğrencileri ile karşılıklı paylaşımlarından yola çıkarak yazdığı bu kitap beş bölümden oluşmaktadır. Kitapta yoğun olarak tarih okuması yapan yazar, başlıca tarihçilerin ve teorisyenlerin savaş üzerine yazmış oldukları yapıtları kapsamlı bir şekilde kullanarak, farklı coğrafya ve tarih dilimlerinde savaş anlayışını, savaşın nedenlerini, sonuçlarını ve gelişimindeki dönüm noktalarını incelemektedir.

Toplumların yapısının savaş ile olan ilişkilerini nasıl belirlediğini göstermeyi amaçlayan yazar “Savaşın Bukalemun Doğası” isimli ilk bölümde savaşın doğasını farklı yer ve zaman dilimlerinden örneklerle açıklayarak savaş kavramına tarihi bir yaklaşımla açıklama getirmektedir. Teorik altyapısını bu bölümde oluşturan yazar tarihçilerin ve teorisyenlerin savaş üzerine fikirlerine atıflar yaparak, savaşı öven düşünürlerin karşısına barış odaklı tanımlamalar yapanları koyarak savaş kavramı üzerine görüşlerin nasıl farklılaştığını göstermektedir.

“Sanayi Toplumunda Savaş ve Barış Eğilimleri” isimli ikinci bölümde Avrupa coğrafyasının sanayiye geçişi ile yaşadığı toplumsal dönüşümü ele alan yazar bunun Avrupalı ve Avrupalı olmayan gözlemciler tarafından nasıl farklı değerlendirildiğini ortaya koyduktan sonra odağını yeni bir savaş tipinin ortaya çıkışına çevirir: Sanayinin hizmetine giren savaş. İlk bölümde teorik ve tarihsel yaklaşımlarda bulunan Oktay bu bölümde daha sosyolojik açılımlarda bulduktan sonra Avrupa’da homojen olmayan askeri ve feodal düzenlerin sanayileşme ile girdiği sistemsel bunalımı inceleyip, demokrasi ve teknolojinin savaş seçeneği üzerindeki etkilerini araştırmaktadır.

“Barışın Göreceli Doğası veya Serçenin Ağırlığı” isimli üçüncü bölümde yazar odağını barış kavramına çevirerek savaşın mı barışın mı genel hal olabileceği ve aralarındaki dengenin sınırları üzerine bir tartışmaya girmektedir. Barışın ihtilaf içermeyen bir kavram olmadığını belirten Oktay, barışı kendi içinde şiddete varmayan muhalif iletişimlerin olduğu bir hal olarak betimlemektedir. Barışın içeriğinin karşılıklı kabul, kurallar ve belli bir düzen ifadesi olduğunu söyleyen yazar *Pax romana*, *müzakereci barış* ve *kalıcı barış* olmak

* Araştırma Görevlisi ve Doktora öğrencisi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.

üzere üç tip barış tipi olduğunu açıklayarak bu üç durumu da ayrıntıları ile ele almaktadır.

“Savaş Hukukunun Sınırlı Gücü” isimli dördüncü bölümde yazar şiddet kullanımının son raddede olduğu savaş halinde hukukun varlığını aramaktadır. Bu arayışını savaş hukukunun geçtiği zorlu yollardaki tarihsel ve uygulamalı örnek incelemeleri ile başlayan yazar bu örneklemeleri uluslararası ilişkiler ve savaş düşünürlerinin fikirlerine yer vererek tamamlamaktadır. Oktay bu bölümde, devletlerin ve coğrafyanın hukuk önündeki eşitliğini irdeleyip, kavramların zaman içindeki gelişimini tarihsel örneklerden yola çıkıp yakın zamanda yürütülmüş olan savaşlara kadar uzanan bir yelpazede ortaya koyarak savaş hukukunun evrimine hızlıca göz atmaktadır.

“Savaşların Acı Bereketine Övgü Masalları” isimli son bölümde Cemil Oktay tarihten günümüze değin savaş üzerine yazılanlardan savaşı anlamlandırmak ve yüceltmek için kaleme alınan görüşleri ele alıp bu tarihsel yolculuğu modern zamanlardan farklı örneklerle bağlantılandırarak savaşa övgülerin pratikteki nedenlerini sorgulamaktadır. Hegel ve Nietzsche’nin öne çıktığı bu bölümde yazar, insan doğasının toplumsal yansımalarının savaş olgusunun kökenlerinde yattığı konusunda hem fikir kalmaktadır.

Genel bir değerlendirme ile yazarın savaş sorunsalında insan, toplum, devlet, sany ve zaman arasındaki ilişkiler konusunda bir inceleme yaptığını görüyoruz. Kitapta tarihsel ve teorik alıntılar arasında temel sorulardan yer yer uzaklaşmış olsa da bu durumu yazarın Türkçemizde savaş kavramı konusunda yeterli kuramsal altyapı içeren kitaplar olmadığı için anlatmakta olduğu olguları temellendirme gereği duyması ile açıklamak mümkün görünüyor. Savaşa dair temel düşünürlerinin yazmış oldukları üzerine oldukça kapsamlı bir sunum yapan yazar, “savaş” kavramı üzerine düşünmek ve öğrenmek isteyenler için oldukça akademik ve zengin bir çalışma vaat etmektedir.